

Trzy pytania o klimat. Wszystko, co trzeba wiedzieć o programie LIFE

Rozmowa z Andrzejem Muterem, kierownikiem Wydziału ds. LIFE w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

1. **Jakie korzyści niesie realizacja prośrodowiskowych działań finansowanych ze środków Programu LIFE na tle innych funduszy dostępnych na ten cel?**

Ideą projektów LIFE jest **wsparcie innowacyjnych, nowoczesnych rozwiązań** na rzecz łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu, przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym i czystą energię, a także szeroko pojęte działania na rzecz ochrony przyrody i bioróżnorodności. Wszystkie projekty mają przynieść pozytywny efekt ekologiczny, ale i podnieść naszą jakość życia.

Zasadniczą korzyścią z realizacji projektów LIFE jest możliwe do uzyskania bezzwrotne dofinansowanie, które wynosi do 95% kosztów kwalifikowanych. Można je pozyskać częściowo – bezpośrednio z Komisji Europejskiej, a częściowo – przy współfinansowaniu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Większość projektów LIFE jest realizowana w partnerstwach, często publiczno-prywatnych, co pozwala na budowanie relacji biznesowych na terenie Polski i Unii Europejskiej. Korzyści jest jednak dużo więcej.

Sektor biznesu czy przemysłu, poprzez realizację projektów LIFE, zyskuje środki na przetestowanie i komercjalizację innowacyjnych, nowoczesnych rozwiązań prośrodowiskowych. Co więcej, część przyznanego dofinansowania przeznaczona powinna być na wypromowanie nowego rozwiązania na rynku, a dotacja z Komisji Europejskiej – nie jest pomocą publiczną.

Samorządy, administracja publiczna, jednostki naukowe – mogą z kolei pozyskać środki na wsparcie wdrażania rozwiązań środowiskowych, klimatycznych, przyrodniczych, ale i instytucjonalnych, wynikających z obowiązującego prawodawstwa Unii Europejskiej i implementującego je prawa krajowego. Rozwiązania tworzone w oparciu o przyrodę i podejście ekosystemowe, ale i poprawa zarządzania oraz potencjału instytucji publicznych – w kontekście celów środowiskowych i klimatycznych – to kierunki, o jakich można myśleć w kontekście Programu LIFE.

Projekty LIFE mogą być również realizowane przez **organizacje pozarządowe**, które chcą wdrażać prośrodowiskowe rozwiązania oraz zwiększać zaangażowanie i świadomość społeczeństwa obywatelskiego na temat działań na rzecz środowiska i klimatu.

I w końcu, możliwym jest ubieganie się o środki na przygotowanie wniosku do Programu LIFE, czy to z programu „Granty na Eurogranty” prowadzanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, czy też z „Inkubatora wniosków LIFE”, oferowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w którego strukturach działa Krajowy Punkt Kontaktowy LIFE.

Zespół ekspertów Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE służy bezpłatnym wsparciem na każdym etapie aplikowania o dofinansowanie z Programu LIFE,

począwszy od konsultowania idei projektu, aż do procesu pisania wniosku. Krajowy Punkt Kontaktowy LIFE organizuje również szkolenia, warsztaty, webinaria i Dni Informacyjne LIFE, a wszystkie materiały szkoleniowe można znaleźć na stronie internetowej: www.gov.pl/web/nfosigw/nawigator-po-kanale-youtube-life-pl.

2. Kto może się ubiegać o Projekt LIFE?

Beneficjentami Programu LIFE mogą zostać **wszystkie podmioty publiczne i prawne**, zarejestrowane na terenie Unii Europejskiej oraz krajów stowarzyszonych z Programem LIFE.

W szczególności, o środki z Programu LIFE ubiegać mogą się te podmioty, które w swoim projekcie chcą **zademonstrować, przetestować i wdrożyć innowacyjne rozwiązanie, nowoczesne dobre praktyki, które w tańszy i efektywniejszy sposób rozwiązują określony problem środowiskowy**, istotny dla Polski i Unii Europejskiej. Istotnym jest, aby - w wypadku rozwiązań technologicznych - były one już gotowe do przetestowania, zademonstrowania w ramach projektu LIFE i komercjalizacji tuż po jego zakończeniu, a nawet jeszcze w trakcie realizacji.

O dofinansowanie projektów mogą ubiegać się pojedyncze podmioty, ale większość wniosków - z uwagi na zasięg i wpływ na środowisko i klimat - składana jest przez konsorcja, zarówno krajowe, jak i międzynarodowe - tworzone przez podmioty dowolnej kategorii: podmioty prawa handlowego, jednostki samorządu terytorialnego, uczelnie, instytuty, parki technologiczne, instytucje czy jednostki administracji publicznej. Krajowy Punkt Kontaktowy LIFE służy również wsparciem w poszukiwaniu potencjalnych partnerów do projektów.

3. Ile jest w Polsce Projektów LIFE i jak wypadamy na tle innych krajów?

Chociaż Program LIFE funkcjonuje w Europie już 32 lata, o jego sukcesie w Polsce należy mówić od 2008 roku, kiedy to NFOŚiGW zaangażował się z jego wdrażanie. Jak podają statystyki KE, na 122 polskie projekty LIFE dofinansowane z LIFE od 1992 roku, aż 115 dotyczy okresu po 2008 roku.

Od 2008 roku działa w strukturach NFOŚiGW prężny Krajowy Punkt Kontaktowy LIFE i od tego roku NFOŚiGW udostępnia środki na współfinansowanie projektów.

W tym czasie NFOŚiGW zawarł **ponad 130 umów o dofinansowanie w formie dotacji** (projekty krajowe i realizowane w Polsce zakresy projektów zagranicznych), o **budżecie łącznym ponad 1,7 mld złotych**, w tym 585 mln złotych z NFOŚiGW i dofinansowaniu KE równym 216 mln euro. Projekty te przełożyły się na konkretne efekty środowiskowe i klimatyczne, takie jak wsparcie ochrony ponad 204 tys. ha siedlisk, przetestowanie blisko 40 innowacyjnych rozwiązań i technologii służących ochronie środowiska czy organizację ponad 14 tys. warsztatów, spotkań i konferencji środowiskowych.

Program LIFE w Polsce **to również 8 projektów strategicznych**, które wspierają administrację rządową i samorządową w skutecznym wdrażaniu planów i strategii środowiskowych. Po naborze wniosków w 2023 roku, **Polska została europejskim liderem** w zakresie projektów strategicznych Programu LIFE, wyprzedzając Finlandię (7 projektów), Francję oraz Belgię (po 6 projektów).

Sukces projektów strategicznych z Polski to w dużej mierze efekt wysokiego zaangażowania w aplikowanie o środki z programu LIFE samorządów województw, które – po dołączeniu do tego grona województwa pomorskiego – realizować będą sześć projektów strategicznych o budżecie 112,5 mln euro i łącznej wartości dofinansowania 69 mln euro z KE. Liderem jest Województwo Małopolskie, wdrażające dwa projekty strategiczne, z dofinansowaniem 20,7 mln euro z KE.

Ważnym osiągnięciem NFOŚiGW jest fakt, że w bieżącej perspektywie finansowej jesteśmy jako kraj beneficjentem netto środków LIFE i plasujemy się na piątym miejscu w Europie pod względem pozyskanych środków (po Włoszech, Hiszpanii, Francji i Belgii).

Artykuł powstał w ramach działania E4 projektu LIFE EKOMALOPOLSKA „Wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego” (LIFE-IP EKOMALOPOLSKA / LIFE19 IPC/PL/000005) dofinansowanego ze środków programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.